

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.— "
četrt leta . . . 2-50 "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Delitev dež. šol. sveta na Štajerskem.

Ravno zadnje tedne se je precej obširno razpravljalo v političnih časopisih o delitvi dež. šol. sveta na Štajerskem v nemški in slovenski oddelek. Kolikor mi je znano, so se prepirali za bodoči slov. dež. šolski svet lajki. Pričakoval sem, da se kdo oglasi v stanovskem glasilu in izrazi svoje mnenje. A moje pričakovanje je bilo zaman. Zato naj bo dovoljeno, da izpregovorim nekaj besedi o tem brez raznih dat in lovljenja posameznih izrazov, ker nimam posameznih člankov pri rokah.

Stvar stoji tako-le:

Ko so slov. klerikaleci — ki imajo vse mandate, razen enega — začeli v štaj. dež. zboru obstrukcijo, so stavili tudi postulat po slov. dež. šol. svetu. Po večmesečnem prepiranju po pol. časopisu se je končno „Zveza slov. učiteljstva in učiteljice na Štajerskem“ izrekla v principu za delitev, a obenem nekako odklonila ta dar iz rok slov. klerikalcev v svesti si, da klerikalcem ni za pravi proevit šole, ampak za podjarmljenje učiteljstva. S tem je bila zadeva za eno leto končana. Letos jo je pa zbudil dr. Vrstovšek, ki je vabil v „Straži“ učiteljstvo na sodelovanje in obenem pretil, da se ne povišajo plače. Pričela se je polemika, ki je menda še bolj poostila strankarski razpor in katere se je veselilo nemško časopisje na Štajerskem.

Pri vsem tem vprašanju, ki je tako eminentne važnosti ne samo za šolo in učiteljstvo, ampak tudi za celokupni narod slovenski, je imelo najmanj besede učiteljstvo, četudi se tiče najbolj njega in bi moralo imeti glavno besedo. Videti je, kakor da bi se učiteljstvo najrajše izognilo temu vprašanju in bi stvar ostala pri starem, ali pa se uredila brez njega,

da bi se pozneje eventualne slabe posledice ne mogle zvaliti nanje. Temu se ni čuditi, kdor pozna razmere na Štajerskem. Vsak, tudi nasprotnik učiteljstva, mora pritrditi, da je naše učiteljstvo narodno in da je iz narodnih oziror odločno za delitev dež. šol. sveta. Ravno tako pa morajo priznati tudi naši nasprotniki, da ima slovensko učiteljstvo upravičene pomisleke ne samo zase, ampak tudi za dobrobit šole z ozirom na kranjske razmere. Bo ji jo se, da bi ne bil brat hujši od tujca.

Slovensko učiteljstvo na Štajerskem ima resne čase in se mu nikakor ne godi tako dobro, kakor mislijo o njem kranjski tovariši. Tudi sedanja „pravičnost“ dež. šol. sveta ni taka, kakor sodijo navadno. O tem bi se dalo navesti cele strani samih dejstev. Danes ne velja tudi na Štajerskem nobena kvalifikacija, ampak samo protekcija in pritiskanje kljuk. Delovanje dež. šolskega sveta slov. učiteljstvo še ne občuti tako trpko, kakor pa delovanja okr. šolskih svetov, katerih je nad polovica v nemških rokah in ki imajo največ moči nad učiteljstvom in šolo. Ako bi se dež. šolski svet delil, bi se tudi delovanje sedanjih nemških okrajnih šolskih svetov dalo paralelizirati. Sedaj pa dež. šol. svet z veseljem pritrjuje takemu delovanju. Kjer pa gre za važno mesto in je slovenski okr. šolski svet, tam pa napravi po svoje — službenim potom. V sedanjih razmerah je skoro čudno, da se še „bolj pogosto ne pojavljajo med učiteljstvom — nemčurji, in koliko jih je, ki žive sami zase ter ne delajo tako, kakor bi radi iz službenih in gmotnih oziror. Koliko moči se izgubi v takem brezdelju, ki bi lahko neizmerno koristile narodu s svojim delom!

Pri vprašanju o delitvi dež. šolskega sveta imajo lahko lajki čut, kakor da bi slov. učiteljstvo zapostavljalo svoje lastne interese

splošno narodnim koristim. Res je, da je vsak sam sebi najbližji; ravno tako je res, da je često lastni brat hujši sovražnik od tujca. Vendar se pa moramo vkljub vsemu temu postaviti na širše stališče. Mi živimo nekaj let, narod ostane in ima lahko koristi od institucij, pri katerih smo mi sodelovali. Zato je potrebno, jako potrebno, kar najprevidnejše delati, a ne držati rok križem. Pomislimo, kak preobrat bi nastal, če bi se sedanje utrakvistične šole pridilele slovenskemu dež. šolskemu svetu, kar bi se moralo zgoditi in mora biti pri tem vprašanju ta zahteva conditio sine qua non. S tem so naše jezikovne meje rešene zavedno, in marsikak tuji oči bi izgini iz naše sredine. —

Skoraj gotovo bi se pa priselile potem na Štajersko kranjske razmere, in bi tudi tukaj izkušala med učiteljstvom dobiti tal druga struja. Ali bi pa kdaj dosegle isti višek kakor na Kranjskem? Jaz mislim, da ne, ker imamo Štajerci skupnega sovražnika, katerega moramo odbijati in nam ne ostane toliko časa za boj med brati. Sicer pa ne smemo pozabiti, da se stranka prejalislej sama ubije, če ni poštena ter se poslužuje nasilstev. In štajerski, kakor tudi drugi klerikaleci niso za večne čase vknjiženi na svoje mandate. Stranke se porajajo in zopet izginjajo, a narod ostane.

Sicer je veliko vprašanje, če bi se mogla delitev dež. šol. sveta dognati pod sedanjimi razmerami s sodelovanjem vseh strank. Jaz mislim, da ne. Na Nemce in vladbo bo treba pritiskati s hujšimi vijaki, da bodo voljni privoliti v to. Vendar pa se bodo klerikaleci vedno izgovarjali na liberalce in učiteljstvo. Žalibog, da je ta zadeva zavržena od tistega časa, ko se je začela razpravljati po časopisih in je dobila zaradi tega ne slovensko, ampak strankarsko lice. Velika večina štaj. učiteljstva ni čitala dr. Vrstovškovih člankov, iz katerih

je vel ne samo strankarski, ampak tudi slovenski, narodni duh. Če je možu šlo resno za stvar, naj bi se bil rajši s svojo stranko obrnil naravnost na „Zvezo“, ne pa potom časopisja. Kot politik vendar ve, kako „kranjske“ so slov. štajerske politične razmere. Sedaj so se pa veselili slov. preklanja samo Nemci. — A pri nas mora vsak sveto čuvati svoje strankarsko stališče. Bog ne daj, da bi se kateri „vdal“ in storil prvi korak. Pomislite, kakšno ponižanje za slov. „klerikalca“ ali pa „liberalca“ bi bilo to!

Sicer sem pa prepričan, da ta zahteva po delitvi dež. šol. sveta ne bo izginila iz programa štaj. Slovencev, pa naj bodo na krmlu te ali one stranke, dokler bodo te stranke čutile tudi narodno in ne samo — strankarsko. To je življenjska potreba, ki jo morajo Slovenci doseči prejalislej, če ne, nimajo obstanka in mirnega razvoja.

Na to mora misliti in upoštevati tudi slovensko učiteljstvo in potem uravnati [svoje delovanje. *)

H r e n.

*) Člankarjeva želja je, da se še kdo drugi oglasi k temu vprašanju. To je tudi naša želja.

U r e d n.

Učiteljica, žensko vprašanje in gibanje.

Referirala na II. zborovanju sloven. učiteljskih abiturientov in abiturientek gđc. Stichova.

Žena-delavka in plača.

Ellen Keyeva pravi z ozirom na delovno plačo žene sledeče: „Ako žena isto stori, kar mož, se čisto zgraža, da je slabše plačana kakor mož. Pogosto mož z rodovino ne dobi službe, ki je išče, ker mu jo je odvezla žena, ki je zadovoljna z manjšo plačo in je lahko zadovoljna, ker stanuje doma — pri starših.“

LISTEK.

Nazorni pouk.

Qui bene distinguit, bene docet.

Gospod podpolkovnik Josip Milavec nas je opozoril na članek z gorenjim naslovom, ki ga je dne 19. avgusta t. l. priobčil „Slovenski „Narod“, češ, naj ga ponatismo, ker „Slov. Narod“ ne prihaja vsem učiteljem v roke in ker bi bilo želeto, da se o tej stvari še kdo drugi oglasi. Gosp. Milavec nam piše, da je o zadevi govoril z učiteljstvom, ko je bival v dolenjskih Toplicah, pa ga je učiteljstvo zagotovilo, da je misel, izražena v članku, dobra in koristna.

Članek se glasi:

Povsem znana je trditev, podkrepljena po izkušnjah, da učenec-dijak le ono stvarino zavedno ali vsaj razmeroma za dlje časa obdrži iz raznih nauk, ki jo je dodobra razumel in takorekoč prebavil! Iz učenja na pamet ali na izust se podaja mladini le prilika, da se izpolnuje oblika in izražanje dotičnega jezika in tudi materinščine. Ne le pouk na podlagi materinega jezika, kar so spoznali največji pedagogi vseh narodov, dosega ugodnih uspehov, ampak tudi metodika ali način nazornega pouka se je iz-

kazal pri vseh prosvetljenih narodih kot izvrstno sredstvo pri predavanju in razlaganju poučne snovi od strani nastavnikov in učiteljev. Po naših listih je bilo čitati meseca julija o letošnji učiteljski konferenci za šolski okraj Novo mesto na Dolenjskem, kjer je učiteljica gđc. Terezina Rauhekarjeva pri priliki svojega referata tožila, da pomanjkanje raznih pripomočkov za nazorni pouk vobče jako, jako ovira boljši in zaželeni napredek v ljudski šoli!

Ta tožba je vslošnem lahko razumljiva, ali je toliko bolj pomenljiva za mestne učilnice, ki jih posečajo otroci mestnih roditeljev, ki nimajo skoraj nikdar prilike si ogledati razne predmete in pa orodja, ki so popisana v mnogih čitankah za ljudskošolske razrede!

Iz lastne izkušnje nam je znano dejstvo, da se nahajajo po „berilih“ od priznanih naših mladinskih pisateljev kakor so: Jurčič, Aškerc, Levec, Orožen, Gregorčič itd. itd.; razni ponatiski iz „Vrtca“ in dr. taki poučljivi spisi in popisi, ki so učenec in še posebe pa učenkam mestnih šol popolnoma nerazumljivi brez zadostnega in vsestranskega temeljitiga razlaganja (komentarja.)

Vzemimo n. pr. Jurčičeva spisa „Trgatev“ in pa „Polharji“. Koliko raznih pred-

metov, ki pa so v spisu neobhodno potrebni, se tukaj našteva, katerih učenka še nikdar ni videla in si jih tudi predstavljati ne more po oblikah in razmerju. Nekoliko bi se tem nedostatkom odpomoglo s tem, da bi se imenovani predmeti v raznih (naravnih) barvah naslikali; ali pa, kar je še veliko bolj priporočljivo, da se omenjene stvari pokaže v naravni velikosti (samostrine) ali vsaj v pomanjšani obliki (en miniature). — Drugih morebiti še bolj kompliciranih poučnih spisov iz omenjene citanke nečemo tu navajati zaradi pomanjkanja prostora; naj zasedaj zadostujeta omenjena dva poučljiva popisa.

Kako bi se dalo tem občutnim pomanjkljivostim pri nazornem pouku temeljito in ne predrago odpomoči? Po zaslugah raznih znanih osebnosti dobimo Slovenci v Ljubljani že za bodoče šolsko leto povečano in raznovrstno c. kr. umetno-obrtno strokovno šolo. Za sedaj velja ta povečani, a za vsakdanji kruh prepotrebni učni zavod kot naše pravo ljudsko vseučilišče za povzdigo našega domačega rokodelskega stanu!

V tej šoli se bodo učili naši bodoči rokodelski voditelji z lastno roko izdelovati razne predmete iz lesa, železa, bakra, mavca itd.

Ti učenci naj bi izdelovali za lastno izobrazbo modele raznega kmetovalcu potrebnega orodja v malem merilu: na pr.: pluge, brane, kose, grablje, sekire, lopate, krampe, golide, brente, kablice, rešeta, rete, škafe, kadi, itd. To bi imelo dvojno korist:

Prvič genci-učenci obrtne šole bi se učili in izpopolnjevali v svoji stroki za bodoči svoj življenjski poklic; drugič pa bi lahko pokupil te izdelke en miniature ali vse ali vsaj večino deželni odbor (tudi razni šolski okrajni zastopi), povrnivši c. kr. obrtni šoli v denarju vse za porabljeni material (železo, les itd.) nastale stroške in bi te kupljene predmete podaril raznim, v prvi vrsti ubožnejšim šolam na deželi kot izdatna in potrebna pomožna učila za nazorni pouk.

Poizkusi naj se naš dobromišljeni nasvet najprej pri nas in prepričani smemo biti, da se bodo te metode poprijeli tudi drugi deželni šolski sveti v onih deželah, kjer prebivajo Slovenci! Potem se bode še bolje udeležila trditev našega pesnika pravaka, da je Slovenec prebrisane glave!

* * *

Tudi mi želimo, da se še kdo oglasi o tem predmetu, ker bi se na tu nasvetovani način res dalo odpomoči velikemu pomanjkanju ponazoril.

Vsaka gospodinja,

katera želi pripraviti dobro kavo, uporablja najraje „pravega“ Francka: s kavnim mlinčkom, ki se izdeluje temeljem največje skrbnosti že dolgo let v zagrebški tovarni.

Ta izborni domači izdelek najtopleje priporočamo.

To le v malokaterem oziru velja za učiteljico, posebno pri nas, ko so povečini vse vezane le same nase.

Tudi pri nas se izkuša žensko delo učiteljice manj plačati. Posebno v sedanjem času, ko je konkurenca v tem oziru tako velika, da je hiperprodukcija ženskih učnih oseb očitna trpi mnogo boj učiteljice za enakopravnost.

Res je, da je morebiti učiteljica za šolo manj razsežno uporabna, kakor moški, toda menim, da nikjer bi se ne moglo delo tako enakovredno plačati kakor ravno pri učiteljskem stanu.

V upoštevanje pri tem bi seveda prišla enakovrednost dela, morebiti tudi uporabnost in socialni oziri, a konkurenčni boj bi se moral pri reševanju in določanju plač popolnoma pustiti iz vidika.

Izmed socialnih ozirov bi prišlo v prvi vrsti to v poštev, da so moški oženjeni in da imajo skrbeti za družino; toda k temu bi bilo pripomniti, da vprašanje o celibatu učiteljice danes tudi še ni rešeno, kakor tudi to, da je mnogo učiteljev samcev, ki v večini kronovino uživajo enako mero z učitelji-ženjenci.

Opravičljive in jako pravične so pa draginske doklade oženjencem v tem oziru, kar je umestna ureditev.

Drugače bi pa učiteljice upravičeno zahtevale enakovrednost z učitelji tako v gmotnem, kakor v pravnem oziru, ker so življenjske potrebe in pogoji učiteljice popolnoma enake z učiteljem-samcem.

V uradnem oziru opravlja ženska iste posle kakor moški, torej naj bo tudi enako plačana.

Drugače je to v onih slučajih, kjer učiteljica ne more enakovredno opravljati službe kakor moški, a tu naj se je ne plača nižje, temveč naj se tu ne nastavlja in naj se ji taka mesta odrekajo!

Gre pa tudi pri delovnih plačah žene vedno le za vprašanje eksistenčnega minima.

In ker nam učiteljicam ni niti eksistenčni minimum zagotovljen, zato je naš boj v tem oziru skupen in solidaren z moškimi: da si skupno priborimo najprej gmotni položaj eksistenčnega minima, ki ga danes še za libog nimamo!

Šele po priboritvi ženi-delavki gmotnega stanja eksistenčnega minima nastane vprašanje o razmerju plače ženske in moške osebe.

Učiteljica in politika.

Dokler je še v zakonu celibat učiteljice, dotlej je izmed vseh ženskih poklicev učiteljski oni, ki bi najlaglje izvrševal in bi bil najopravičenejši izvrševati žensko aktivno in tudi pasivno volilno pravico, če bi se ta ženam privolila!

Vsekakor je važno, da žena soodločuje pri zakonodaji, kakaj čisto se tu ravno ženske pravice teptajo in zatirajo.

Tembolj je pa upravičena ženska aktivna volilna pravica, ker na ta način žena lahko tudi vpliva, da so izvoljeni možje, ki se bodo ozirali pri zakonodaji tudi na koristi žene in bodisi to na domu ali v pridobitnih poklicih.

Razsojati o upravičenosti ženske aktivne in pasivne volilne pravice je težko.

Praksa nam je izkazala, da so ženske danes že priborile v Ljubljani aktivno volilno pravico za občinski odbor. Kako bo ta novost vplivala na ženo samo, to nam pokaže bodočnost.

Na drugi strani imajo učiteljice tudi aktivno in pasivno volilno pravico v stanovsko-strokovne korporacije, ki pa ne napravljajo gibanja učiteljice posebnega vpliva.

Če si bo pa žena priborila volilno pravico tudi v deželno in državno zakonodajo, je to vprašanje časa.

Toda preden prične žena, in bodisi to tudi učiteljica, s političkim delovanjem, ji je potreba kulturne podlage zanje.

Zato kažem v tem oziru na drugo stran in končujem to poglavje z dr. Ilesičevimi besedami: „Kakor mladino, tako tudi kmete rajše uvajamo v stranko nego v kulturo. Seljaka političko prej buditi nego ga kulturno obraziti, je opasno počenje in demagogija. Umevno in opravičljivo je le v izrednih, ne-normalnih razmerah.“

Če te besede obrnemo z ozirom na političko delovanje učiteljice, pa nam je začrtana smer našega dela!

Narodno-socialno delo učiteljice.

Z vsi opravičenostjo pa učiteljica lahko poseže tudi po narodno-socialnem delu, in

nihče ji tu ne bo kratil njenih pravic z ozirom na vzgojo in izobraževanje ženskega narodnega naraščaja.

Često je tudi ona za to delo bolj sposobna od moškega.

A nikdar ne pride tu v konflikt z moškimi, ker ji je tu polje popolnoma specialno.

Pri stanovskih, pri strokovnih in pri stanovsko-gospodarskih vprašanih deluje solidarno s tovariši; popolnoma samostojno pa je nje delo lahko na narodnem-socialnem polju.

Učiteljica lahko popolnoma samostojno vrši narodno podrobno delo, prosvetno delo, se lahko udeležuje izobraževalnega dela, da vodi ljudske knjižnice, izobraževalna društva, čitalnice, širi prosvetne liste in prireja predavanja; lahko bije boje proti alkoholizmu; lahko sodeluje pri narodno-gospodarskem delu, če se teoretično izobrazi, da sodeluje pri vodstvu zadrug; lahko vrši narodno-obrambno-manjšinsko delo; lahko pospešuje telesno vzgojo ženskega naraščaja v narodu; lahko pripravlja ženski naraščaj za bodoči poklic matere in gospodinje, skratka: ona ima popolnoma poseben in samosvoj delokrog v tem, da organizuje in krepi telesno in duševno ženski naraščaj naroda!

Slovensko-hrvaški klub in istrski poslanci.

„Naša Sloga“ in po njej „Edinost“ sta priobčili odgovor dijaški mladini v Istri. Ne moremo, da bi se ne ozrli na ta odgovor. Odgovor je deljen v tri oddelke, in izkušali bomo k vsakemu napisati malo komentarja. Prvi ima naslov:

Cepljenje dijakov.

Tu se jadikuje, ker je slovansko dijaštvo v Istri deljeno v dva tabora, in sicer ono naprednega mišljenja je združeno v „Istri“, a ono klerikalnega v „Dobrili“.

Tudi nam je žal, da je to resnica, akdo je temu vzrok? Kolikor je nam znano, v Istri ni bilo teh načelnih strank, a znano nam je, da se je potrudil škof Nagl, da je napravil obe stranki. In kdo mu je bil pomočnik? Če bi odgovarjalec pogledal starejše slovenske in hrvaške letnike političkih in nepolitičnih listov, bi se lahko prepričal, da so v tem pomagali ravno Šusteršič in njegovi privrženci. Ali je tako kratkega spomina, da ne ve, iz katerega namena so prihajali v Istro Terseglav, Ravnikar i. dr.? Ali ne ve več, koliko javnega in nejavnega zasramovanja je moralo prebiti slovensko učiteljstvo v Istri, ker jim je hotelo zabraniti njih razdorno delovanje? In sedaj, ko se jim je posrečilo razdvojiti dijaštvo in učiteljstvo in ljudstvo, se šteje to dijaštvu v greh, namesto da bi se ta greh pripisalo Šusteršiču in njegovim privržencem! A kaj se hoče, ako celo oni poslanci, ki so bili izvoljeni na narodnem programu, podpirajo istega Šusteršiča! Šusteršič hoče imeti razcepljeno celo Jugoslavijo, zato vidimo, da sam ali po svojih privržencih seje razdor povsod in tudi srednješolskemu dijaštvu ne prizanaša. Zato vidimo, da so na srednjih šolah dijaške zveze, v katerih širijo političke liste njegove stranke, a gorje dijaku, ako bi ga zasačili pri čitanju listov nasprotne stranke! Ako bi ga konferenca ne izključila, bi mu katehet gotovo napisal tako petico, da bi se je spominjal vse življenje. Ali ne vidite in ne slišite, da na Kranjskem kaznujejo Šusteršič in njegovi privrženci celo ono učiteljstvo, ki čita liste, ki niso priljubljeni njegovi stranki? Ta greh je torej čisto Šusteršičevega izvira, in njega bi se moralo obsoditi, a ne dijaštva.

Dalje pravi odgovarjalec, da je italijansko dijaštvo Istre združeno vse v enem društvu. Akoravno je tudi med tem različnosti, je zahtevalo italijansko univerzo in razlilo ves svoj žolč na c. kr. vlado. Tudi tu pogledimo vzrok temu! Italijanski političarji in poslanci so v prvi vrsti Italijani in potem šele strankarji, a Šusteršič in njegovi privrženci so v prvi vrsti strankarji in potem šele Slovenci.

Zaradi tega vidimo, da Šusteršiču in njegovim privržencem pride vse prav, ako je le v prospeh njihove stranke, zato jih ni bilo sram porabiti denar, ki je bil določen za slovensko vseučilišče, za svoje strankarsko združenstvo! Šusteršiču in vsem njegovim privržencem je bolj mar za nemško-katoliško vseučilišče v Saleburgu kot za slovensko v Ljubljani ali hrvaško v Zagrebu. Istrski državni poslanci so se sedaj pridružili tem možem, in

vsakdo je prisiljen misliti, da so tudi onitega prepričanja. In ob takih razmerah hoče odgovarjalec, da bo dijaštvo mirno manifestiralo za slovensko, oziroma hrvaško vseučilišče? To se nam zdi ravno toliko mogoče, kot če bi kdo pred panjem dražil čebele, a bi zahteval, naj mirno nanašajo strd.

Na naslov „Dobrile“.

Kakor smo že povedali, je istrsko dijaštvo razdeljeno po kránjskem vzoru, in ono Šusteršičeve stranke je u članjeno v društvu, ki so mu dali ime „Dobrila“ po nepozabnem tržaško-koprskem škofu Dobrili. Povedali smo, da je temu delanju vzrok Šusteršičeva stranka, h kateri so pristopili vsi trije istrski državni poslanci ter jo tako podpirajo. V tem društvu je manjšina dijaštva, ker do sedaj ni še prišla klerikalna stranka v Istri do take veljave, da bi potegnila s seboj večino naraščaja, a vendar je ta manjšina drzna prav kakor nje vzor in voditelj Šusteršič. Mislimo, da jih podžiga v tej drznosti prepričanje, da so pristopili k isti stranki vsi trije istrski državni poslanci. Tudi mi vemo, da pokojni Dobrila ni bil ne klerikalec ne liberalce, pač pa istrski Slovan, ki — akoravno po rodu Hrvat — ni delal razlike med Slovenci in Hrvati.

Ustanovil je več štipendijev za slovansko dijaštvo v Istri, a ne bomo se čudili, ako je kot škof pustil prvo besedo pri podelitvi teh tržaško-koprskemu škofijskemu ordinariatu. Bože moj, kako se dele ti? Mi vemo, da se je podelil štipendij dijaku, ki je bil podkovan s peticami, četudi sta prosila zanj dva s prav dobrimi izpričevali, a vzrok je bil ta, da je prvi staršev, ki se štejejo k Šusteršičevi stranki. Ni čuda, če je dijaštvo, v članjeno v „Dobrili“, toliko predrzno, da odobruje korak onega hrvaškega učiteljstva v Istri, ki se je ločilo od večine svojih tovarišev in ustanavlja svoje učiteljsko društvo po zgledu kranjske Slomškarije. Ali ne podpirajo tega tudi vsi trije istrski državni poslanci s svojim vstopom v Šusteršičev klub?

Na naslov „Istre“.

Povedali smo že, da je v društvu „Istra“ v članjeno dijaštvo nasprotnega prepričanja. Z odgovorom na ta odgovarjalec oddelek bomo kmalu pri kraju, ker mu odgovorimo s pregovorom: „Oponošen dar je črn pred Bogom“. Oponaša svoje darove le Šusteršičeva stranka, in iz tega je razvidno, da se je odgovarjalec že navzel duha te stranke, in zaradi tega se tudi ne čudimo, da se je poleg oponašanja poslužil še žuganja. Vsak ravna, kakor ve in zna.

Gibanje učiteljstva na Češkem.

Češki in nemški učitelji so sklenili sklicati prihodnjo nedeljo po celem Češkem 40 shodov, ki se bodo bavili z žalostnim gmotnim stanjem učiteljstva na Češkem. — Tudi slovensko napredno učiteljstvo stori v kratkem potrebne korake, da pojasni svoj pretožni materialni položaj.

Kako je lep vojaški stan!*)

Vse leto se ubija učitelj z [nadebudno mladino; na vse načine poizkuša z največjo potrpežljivostjo vcepiti ji raznih dobrih nauk in z radostjo opazuje vsako napredovanje svojih učencev, kjer ve, da padajo njegove besede na rodovitna tla. Počasi se približa konec šolskega leta, in počitnice so tu. Sedaj se učitelj lahko nekoliko oddahne, stopi z daljšimi izleti v dotiko s prosto narodo, napravi kakšno potovanje ali kaj sličnega, ker potrebno je, da se duh okrepi in poživlji, da je pripravljen na zopetno delo poučevanja.

Ni pa vsem dano v miru uživati teh počitnic. Marsikateri učitelj mora spraviti kredo v kot, pobrati nekaj potrebnih reči v kovčeg in seznaniti se s puško — vojaško ljubico. Kar je mlajšiji učitelj, morajo malone brez izjeme poizkušati vojaško življenje. Ker imajo med letom šolo, je treba v počitnicah, ravno v najhujši vročini odriniti v vojašnico in zadeti telečnjak na hrbet. Povsod vlada — posebno — letos — huda vročina, in da Trst ni brez nje, to pač vsakdo ve.

Vsakemu bo gotovo znano, da vlada v Trstu in okolici še posebno huda vročina.

V Trstu je nastanjen 97. pešpolk, in k temu pridejo vsako leto učitelji na izučbo

v vojaški stroki. Tem seveda ni prihranjena vročina, posebno še, ako morajo ven iz Trsta na kraški svet, Vendar to še ni najhujše.

„Česa jim pa manjka?“ bi vprašal kdo, „če jim to ne dela najhujših težav?“ Da ne bom nikogar preveč mučil in da njegova radovednost ne bo preveč trpela, rajši hitro povem. Letošnje učitelje — novince so spravili k stotniji, kjer je za nadporočnika mož res plemenitega imena, a drugega menda ne. Temu možu napravljajo gotovo veliko veselje to, da more nagajati učiteljem, ki jim je odstopil samo prostor in nekaj postelj, drugače pa nima ničesar z njimi opraviti.

Učitelji pač pridejo v vojašnico s svojim navadnim znanjem, ki ga rabijo v šoli. Nikjer se pa ne zahteva, da naj znajo učitelji tudi prati, ribati, pometati in kar je še takih gospodinjstvih del. Ker tega pač ne znajo, so vzeli na pomoč navadne vojake, da jim ti napravijo ta dela snaženja, kar so ti radovoljno opravljali, ker so pač vedeli, da tudi njim odleti pri tem kakšna kronica, ki jim prav pride. To je bilo pa le nekaj dni. Nekega jutra je namreč pometal neki vojak sobo, kjer so bili učitelji nastanjeni. Ko je že skoraj pometel, ga nekdo pokliče, a ta pusti smeti pri vratih in odide. Ta čas pa menda sam vrag prinese že zgoraj imenovanega gospoda, ki začne pri pogledu na smeti prav grozno razsajati. Konec vseh koncev je pa bil, da mora vsak učitelj od sedaj naprej vse opraviti sam. To je bilo na soboto. Da so jih morali slišati tudi učitelji, je precej pomoglo nekaterim vojakom, ki imajo že kaj prišitega na ovratniku. Kmalu so bili podčastniki pripravljeni kritizirati red po sobi in zraven zapovedovati. Vdati se je bilo treba v usodo in opraviti, kar se je pač moglo storiti, da se ustreže želji teh mogočnejšev. Drugi dan je bila nedelja. Primahal jo je četovodja pregledat red po sobi. Akoravno se je nahajal takrat prav gotovo kakšen izmed učiteljev v sobi, ni vendar niti zinil, tako da so mislili, da je vse v redu. On je šel pa javit nadporočniku, da je soba v neredu. Mogoče je to napravil tudi „feldvebel“, ki je za njim inšpiciral molče sobo; dejstvo je pa, da je prihrumel ravno za menažo nadporočnik in prav pošteno oštel navzoče učitelje. Značilne so njega besede: „Hier seid ihr keine Lehrer, hier seid ihr gewöhnliche Ersatzreservisten und werdet gerade so behandelt; ich werde darauf schauen, daß ihr allein alles in Ordnung setzt und das Zimmer rein haltet. Es tut mir leid“, je še ironično pristavil, „aber ich kann nicht helfen, denn so steht es im Dienstreglement. Eine Ausnahme bilden nur die Einj.-Freiwilligen“. Mož pa menda ne ve, da ima vsak učitelj isto pravico služiti kot enol. prostovoljec kot drugi, ki so končali srednje šole. Hitro je stopil še k svoji stotniji in ji zapovedal, da ne sme nihče učitelju še črevlja osnažiti, če mu plača za to tudi 100 K. To je bila šele voda na mlin podčastnikov. Ukazali so potem mizo oprati, pod ribati itd. Drugi dan se je pa tak-le „fajter“ proti svojim tovarišem pohvalil: „A sem jih, te učitelje, ej, da bi bili videli kako so ribali, le čak'te me le! Ko pride tak človek od vojakov, se seveda povsod pohvali, da je on ukazal učitelju to in to delo opraviti in da je moral slušati, torej je on višji od njega. In da slučaj nanese, da pride učitelj v isto vas, ne mogel bi popolnoma nič vplivati na takega moža, ker bi ga vedno zavrnili: „Kaj boš ti, ki si moral pred mano pod ribati!“

Tako so potekali počasi dnevi „počitnic“. Gospod poročnik, mož hude jeze, je vedno zahteval grozno „stramm“. (Učitelj-vojak ima namreč samo to ugodnost, da se mora vsega v polcvico krajšem času naučiti kot pa drugi vojak, drugače mora iti pa vse enako.) Za vsako malenkost, vsak pregrešek je prišla kazen, namreč en dan zopora ali pa je raztrgal dovoljenje ostati čez 9. uro zvečer v mestu.

Naj bo za enkrat dovolj, a vsakdo si lahko misli, da se nam je mudilo domov in da je vsak pomiloval ono drugo skupino učiteljev, ki je šele takrat prišla v vojašnico. Kako se je tem godilo, ne vem natančno, dobro gotovo ne. Upati pa je, da se kaj oglasijo! Učitelj-rezervist.

*) Članek nam je došel sicer nekoliko — post festum, ampak na dejstvih to ničesar ne izpremeni. Uredn.

Cvetični dan v Ljubljani.

24. septembra t. l. se vrši v Ljubljani cvetični dan. Vedno večje pomanjkanje med slovenskim visokošolskim dijaštvom na eni — in vedno manjši dohodki dijaških podpornih društev, ki niti oddaleč več ne morejo od pomoči naraščajoči dijaški bedi na drugi strani so rodile v „Organizaciji svobodomiselnega narodno-naprednega dijaštva“ sklep, prirediti v Ljubljani pod častnim pokroviteljstvom predsednika „Radogaja“, ravnatelja gospoda Ivana Hribarja, cvetični dan v korist dijaškega podpornega društva „Radogaj“ v Ljubljani. Ljubljano in poštrenovalno sodelovanje ljubljanskih narodnih dam, ki so se odbrale v poseben odbor za cvetični dan v Ljubljani pod načelstvom gospe Franje dr. Tavčarjeve, garantuje za lep uspeh te dobrodelne, človekoljubne prireditve. Svoje sodelovanje pri tej prireditvi je z akademske strani obljubilo tudi akadem. fer. društvo „Prosveta“. — Ker obstoji cvetični dan v tem, da gospe in gospodične prodajajo po vseh mestnih ulicah, kavarnah in restavrantih cvetice, katerih izkupiček gre „Radogaju“, prosi odbor za cvetični dan v Ljubljani, da Slovenke po vsej naši domovini zbirajo sveže cvetice ali pa delajo lične umetne astre in jih 23. septembra pošljejo v Ljubljano za cvetični dan na naslov gospe Amalije Widrove, Šelenburgova ulica 3. Lepo bi tudi bilo, če bi rodoljubne Slovenke tudi oddrugod prišle v Ljubljano 24. t. m. osebno sodelovat k cvetičnemu dnevu. Naj bi smatrala vsaka Slovenka za svojo narodno in rodoljubno dolžnost, po svojih močeh pripomoči k lepemu izidu cvetičnega dneva.

Kako je s petletninami na Goriškem.

Tovariš y ni zadovoljen s koncem mojega dopisa v eni prejšnjih števil tega cenjenega lista, ker sem zapisal, da ne morem odgovoriti na apostrofiranje delovanja učiteljskih zastopnikov v zadevi petletnin. Konstatujem, da ni sam, ampak so še drugi, ki so me priyatno vprašali, kaj mislim. Tudi jaz sem nezadovoljen, da ne morem odgovoriti kakor bi hotel, zato je bolje, ako ne odgovorim, živimo v času obče nezadovoljnosti.

Ne mislim ni od daleč, kar sluti tovariš y, da bi se ne smeli tovariši obračati na svojega zastopnika, ne, ravno nasprotno sem često poudarjal pri raznih učiteljskih sestankih, a reči treba, da nam še precej manjka do one odkrite zaupnosti. V vsaki sporni zadevi, ki je v interesu posameznikov, seveda toliko bolj, ako gre za vse učiteljstvo, je dolžnost, da se oklenemo in ramo ob ramo bojujemo. Zato odobrujem izvajanja tovariša y, ki priporoča to, po čemer tudi jaz težim, sicer ni mogoče vršiti naloge, ki jo učiteljstvo poveri zastopniku.

Vprašanje petletnin je za nas vitalnega pomena. Te so nam izpremenjene v 7letnine in 8letnine. Glede te krivice se je oglasil mnogi tovariš, pa le posamezno, žalujoč, da mu je usoda to novo gorje naklonila, do skupnega nastopa pa ni prišlo. Posameznik ne uživa nikdar onega ugleda, in zaraditega so uspehi minimalni in največkrat ničevi.

V 6. odstavku svojega dopisa piše tovariš y: „... saj učiteljski zastopniki niso vsegamogočni, in izid glasovanja v okr. šolskih svetih še ne zavisi od načina njih prizadevanja in glasovanja“. Tu tihi zajec, tovariš y! Naj se o tem na primerem mestu razpravlja in složno sklone, da bodi član okr. šolskega sveta le oni, ki je šoli vsestransko naklonjen.

Končno še pripominjam tov. y, da je odbor našega uč. društva že sklenil sestaviti spomenico glede draginske doklade, ki bo predložena dne 5. oktobra t. l. na zborovanju učiteljskega društva v pretnes. Upam, da bo to zborovanje polnoštevilno obiskano.

Josip Štrekelj.

Iz naše organizacije. Goriško.

Odbor učiteljskega društva sežanskega šolskega okraja je imel v četrtek, 7. t. m., odborovo sejo v Sežani.

Po kratkem, a zanimivem uvodnem govoru zač. predsednika konstituirali smo soglasno odbor tako-le:

1. Josip Ravbar, predsednik;
2. Josip Štrekelj, podpredsednik;
3. Franjo Vendramin, tajnik;
4. Angela Orel, tajnikova namestnica;
5. Anton Mervič, blagajnik;
6. Alojzij Hreščak, pevovodja;
7. Fani Živec, odbornica.

Nato se je vnela jako živahna debata o prihodnjem delovanju društva. Vsi prisotni so pokazali najboljšo voljo, da store v bodoče vse mogoče, da se društveno delovanje in zanimanje v njem oživi, kolikor se da.

Stavili so se medtem razni predlogi in nasveti, ki so bili vsi sprejeti soglasno. Le-teh pa ne navajam tukaj, ker veljajo večina teh le odbornikom, drugi pa pridejo pri prihodnjem zborovanju itak na dnevni red.

Prihodnjič zborujemo v Nabrežini dne 5. oktobra točno ob pol 11. uri predpoldne. Na tem zborovanju bo referiral tov. Anton Mervič.

Pri določitvi dnevnega reda se je izrazila želja, da bi se stavili predlogi in na prvo mesto, zakaj če so na zadnjem mestu dnevnega reda, se zborovalci že naveličajo poslušati, oziroma se nekateri do takrat že odstranijo iz sobe. Tega predloga se pa ni sprejelo, ker upamo, da bo imel vsak zborovalec že toliko potrpljenja in olike, da bo vztrajal do zadnjega pri zborovanju ter da ne zapusti sobane pred svršetkom brez posebnega vzroka, zakaj točke dnevnega reda so vse enake važne.

Dasi se vrši zborovanje ob periferiji okraja se vendar nadejamo mnogobrojne udeležbe od strani udov in tovarišev iz sosesčine. Kdor ima kaj smisla za naše organizacije in le količjak dobre volje, temu ni gotovo noben kraj predaleč, ker le, kdor noče, ta išče izgovorov.

Obrambni vestnik.

* Slovensko-hrvaški klub in istrski državni poslanci. V 36. šte. našega lista smo priobčili nekoliko komentarja k zaupnici predlagani po tovarišu Jerebu v Dolinskem občinskem zboru. Da bo vsak lahko presojal naš komentar in zaupnico, smo jo ponatisnili, kakor jo je priobčila „Edinost“ 26. avgusta t. l. To je razkazilo nekega dopisnika, ki nas v svojem dopisu, priobčenem v „Edinosti“ 15. septembra, psuje z izstradanim psom, ki se je oprijel in ogloidal mastno kost, padlo slučajno z mize. Vidi se, da se je dopisnik že jako približal kranjskim klerikalcem, ki nas primerjajo z izstradanim psom za plotom. Pozna se mu, da je podoben oni živali, ki ima štiri roke, ker drugače bi ne poznal takih neotesanosti. Da bi podprl svojo trditev o izstradanem psu, je priobčil popravek, a ne naših izvajanj, pač pa popravek zaupnice. Da bodo bralci lahko sami presojali, priobčimo tudi ta popravek, ki se glasi: „Občinski zastop Doline, zbran v seji 3. avgusta 1911, odobruje vse postopanje naših poslancev Mandića, Spinčića in Laginje od otvoritve državnega zbora dotedaj (in ne ob otvoritvi) ter jim izreka neomejeno zaupanje, zavračajoč z vsoto odločnostjo razne neutemeljene in neosnovane napade.“ Koliko so izgubila naša izvajanja na veljavi zaradi tega popravka, prosimo, naj presodijo bralci sami, a nadejamo se, da bo vsak spoznal, da ne izgube nič; zakaj enaki neutemeljeni in neosnovani napadi so bili povod, da je politiško društvo „Edinost“ svetovalo Rybaču in Gregorinu, naj izstopita iz Sušteršičevega kluba, kar sta tudi onadva upštevala. Ostala so tudi neresnična utemeljevanja in potem nam ni treba, da še dalje izgublamo o tem besede. Radi priznamo dopisniku „Edinosti“, da je slovenska politika grdo zavožena, a kdo jo je zavezil? G. dopisnik, odgovorite: kdo je vzrok, da so vsa višja uradniška mesta na Kranjskem zasedena po tujcih; kdo je vzrok, da je postal mestni zastop v Ljubljani dvojezičen in kdo je vzrok, da je kranjsko ljudsko šolstvo tako, da se norčujeta iz njega tržaška lista „Piccolo“ in „Indipendente“? Se bi lahko navedli kopico takih vprašanj, a odgovorite ali dajte si odgovoriti odkritosrčno na ta, pa boste zaznali, da je temu vzrok Sušteršič in njegovi privrženci. Če vam ni dosti, prosimo, poiščite 67. šte. „Edinosti“, ki je izšla 8. marca t. l. in prečitajte na prvi strani spis pod nadpisom „Slovenčevi napadi na dr. Kramarja“ in nadejamo se, da se tudi vi prepričate, da porivajo slovenski politiški voz pod cesto Sušteršič in njegovi privrženci. In kaj mislite, da ga li bodo rešili istrski državni poslanci, ako bodo pomagali še dalje nas odtujevati od drugih Slovanov in če bodo pomagali zatirati naše ljudsko šolstvo? Ste li pozabili, da je pisal Dr. M. v „Edinosti“ 8. septembra t. l., da je kranjsko šolstvo zadeva cele Slovenije?

Politiški pregled.

* Poslanska zbornica je sklicana na dan 5. oktobra. Tako so določili v seji načelnikov klubov 15. t. m. V seji se je poudarjalo vsestransko velikansko draginjo, proti kateri treba najti sredstva, da se jo odpravi. Poudarjali so tudi razburjenost med prebivalstvom,

Gautsch je imel obširen govor, v katerem je poudarjal, da stoji vlada na stališču, da treba v tuzemstvu proizvajati toliko mesa, kolikor ga potrebujemo; noče pa odvisnosti od ameriških trustov.

* Madjarizacija v Slavoniji. Madjarsko šolo v Osjeku obiskuje 710 otrok, v Zemunu 600, v Daruvaru in drugod po 200 do 250 otrok. Vseh otrok v madjarskih šolah na Hrvaškem je nad 10.000, število pa leto za leto grozno narašča.

* Nov vodopravni zakon. Po nalogu poljedeljskega ministrstva je bil dostavljen te dni predsednikom deželnih odborov načrt novega vodopravnega zakona s pripombo, da naj predlože ta načrt kakor vladno predlogo deželnim zborom v ustavno rešitev. Zakon obsega 120 paragrafov, ki so razdeljeni v sedem oddelkov: o pravni lastnosti vode, odvrčanju in gojitvi vodá, o razglasitvi in prisilnih pravicah, o vodnih zadrugah, o oblastvih in prestopku, o prestopkih in kaznih.

* Oženjeni in neoženjeni uradniki na Francoskem. Francoski senat je izdelal načrt zakona, ki meri na radikalno preprečje samstva, da bi se prebivalstvo kolikor mogoče pomnožilo. V prvi vrsti se peča z državnimi uradniki. Sprejemati in imeti v službi hoče samo oženjene uradnike. Kdor vstopi neoženjen v službo, se mora obvezati, da se poroči. Kdor ima več otrok, bo hitreje avanziral! Taki dobijo tudi večje podpore in več pokojnine.

Štajerske vesti.

—š— Na dež. učiteljski konferenci v Gradcu je nadučil v Petrovčah, tovariš E. Slanc govoril o reformi uradnih učiteljskih konferenc. V izbrani in krepki besedi je neustrašeno razkrival velike napake sedanjih uradnih konferenc, ki so tisto svojo veljavo in tisti pomen, katerega so nekaj imele, že davno izgubile. Nekaterim Maierjevceem pa seveda ta tako izvrstna, resnična in časa primerna izvajanja niso ugajala ter torej tudi govornika niso hoteli poslušati, temveč so se kar odstranili. Vsi drugi navzoči pa so ga z napeto pozornostjo poslušali, in ko je končal, ploskanje in odobravanje kar ni hotelo prenehati. V podrobnosti tega tako znamenitega govora se danes ne bomo spuščali, pač pa se trdno nadejamo, da tov. Slanc ustreže splošni želji učiteljstva ter svoj govor dobesedno objavi. Mi pa mu danes na velikem uspehu, ki ga je s svojim govorom dosegel v imenu vseh poštenih in odkritih tovarišev prav iz srca čestitamo. Čast, komur čast!

—š— Maierjevci. S Štajerskega nam pišejo: „Slov. Narod“ je v svojih dopisih s Štajerskega že večkrat poudarjal, kako od leta do leta vedno bolj raste pomanjkanje moških učiteljskih oseb. Že sedaj se pogostokrat prigodi, da se za razpisano učiteljsko mesto prav nihče ne oglasi. Tudi slučaj, da so na večrazrednicah poleg šol. voditelja nastavljeni same učiteljice, niso več redki. Vzroki tega pomanjkanja učiteljev, ki postaja vedno bolj občutno, so različni. Učiteljski stan je že sam na sebi jako težaven in trudapoln, ni se torej prav nič čuditi, ako si nadarjeni mladenči iščejo in izberejo kako drugo boljše in ugodnejšo službo. K temu pride še pol. strankarstvo, ki najhuje in najbrezobzirneje napada in grdi ravno ljudsko-šolsko učiteljstvo. Tako uživa učitelj ob bornih svojih gmotnih razmerah za svoje odgovorno in trudapolno delo največjo nehvaležnost. V novejšem času pa so krdele učiteljskih nasprotnikov in sovražnikov še pomnožili takozvani Maierjevci tako na Kranjskem kakor tudi pri nas na Štajerskem. Kakor na Kranjskem tako sučejo ti odurni ljudje tudi pri nas svoj meč nad učiteljstvom ter hočejo sebi neljube osebe in njihove rodovine kar ugonobiti. Slučaj, ko se je hotelo nekemu jako uglednemu velezaslužnemu in obče spoštovanemu nadučitelju neke v narodnem oziru jako izpostavljene večrazrednice odvzeti šol. voditeljstvo, je tukaj še vsakemu v spominu. Le dež. šol. svetu gre zahvala, da se to nasilstvo ni posrečilo. Disciplinarne preiskave se pa ob strahovladni teli Maierjevcev tako množijo kakor gobe ob dežju, in če bo to še nekaj časa trpelo, tedaj bodo šole, na katerih bi se ne pletla kaka ostudna preiskava, že prave izjeme. Ako se le malo zameraš tem ljudem, takoj si v preiskavi, in ako zato ni pravega vzroka, se pa hitro kaj izmisli in iztuhta. In na podlagi takih neresničnih ovd se začne potem proti dotičniku najostudnejša gonja. Razni ukori teh prikritih Maierjevcev pa seveda kakor vrabci v zraku kar frče na vse strani. Tudi na uradnih konferencah se odlični tovariši, ako imajo svoje prepričanje dostikrat napadajo in zasmehujejo. Da ob takih tožnih razmerah vedno bolj gine veselje med moško mladino do učiteljskega stanu, je pač lahko umevno. Kdo bo dandanes tudi še nagoval mladeniča ali celo sina, da bi se posvetil temu stanu, v katerem ga čakajo poleg ogromnega dela le še premožne težave, hude in grenke bridkosti in poleg vsega tega pa še preganjanje odkritih in prikritih Maierjevcev. — Kako malo ima pa

dandanes ljudstvo še veselja žrtvovati svoje sinove nehvaležnemu učiteljskemu stanu, to pa priča sledeči resnični dogodek. Ko je neki učitelj prigovarjal kmetu, da bi dal svojega nadarjenega sina v višje šole, mu je ta odgovoril, da je sedaj predrag, da bi se izučil v duhovnika in da bi bili zaradi tega drugi otroci preveč oškodovani. Učitelj pa reče na to, da naj da sina v učiteljsko, kar bo mnogo manj veljalo. Kmet pa na to resno in odločno odgovori: „Učitelj pa moj sin nikdar ne bo, zakaj to je tisti stan, ki ga vsi obrekujejo in preganjajo. Mnogo rajši imam, da postane kmet kakor sem jaz. Sicer moram težko delati in se mnogo truditi za vsakdanji kruh, pa na svojem posestvu sem prost in svoboden in mi nima nihče kaj zapovedovati. Vas učitelj pa hoče vse zaslužniti“. — Učitelj nekoliko ostrmi, potem pa reče s tihozamolklim glasom: „Tvoje presrečne besede so me prepričale, da bo tvoj sin bolj srečen, ako postane kmet, kakor pa če bi bil kdaj učitelj!“

Goriške vesti.

—g— Za učitelja-voditelja na slovenski šoli na Blanči je imenovan tovariš N. Žnidarčič, doslej učitelj v Zaloščah v dornberški občini. — Za vrtnarico je imenovana gdč. Klunova, doslej vrtnarica v otroškem vrtcu „Š. D.“ pod Kostanjevico.

—g— C. kr. gimnazija v Gorici. Na gimnaziji je letos šest prvih razredov: dva slovenska, dva laška in dva — nemška. En nemški razred so napolnili Lahi, zlasti uradniki. Slovenskih učencev je seveda tudi dosti v nemškem razredu! Gimnazija ima letos okoli 1000 učencev. To je dijakov za tri zavode. Samo v prvih šestih razredih je najbrže več učencev kot na celi nemški kočevski gimnaziji na Kranjskem.

—g— Pomanjkanje šolskih prostorov v Gorici. Gimnazijsko poslopje je polno, pa ima razrede še v najetih sobah drugje; letos je učencev toliko, da niso vedeli kam z njimi. Zaradi tega je prišlo do premeščenja šest razredov ženske vadnice, ki so prenešeni v „Novi Dom“ na Senenskem trgu, da je tako na ženskem izobraževališču prostora za nekaj gimnazijskih razredov. — Laški študentje v Gorici so bili vsi iz sebe, ker pridejo tako tudi laške deklice vadniških šol pod slovensko streho „Novega Doma“. Imeli so shod, na katerem so protestirali proti temu premeščenju — pozabili pa so povedati, kam drugam naj jih denejo! — Sole na Senenskem trgu pa so precej od rok. Deklice severnega dela mesta bodo morale napraviti vsak dan celo potovanje! — Šolska oblast mora vzeti resno vpoštev vprašanje šolskih poslopij v Gorici ter mora tudi pričeti z delom, da dobimo toli potrebna, pa primerna šolska poslopja.

Tržaške vesti.

—t— Poroka. Dne 16. t. m. se je poročil Karel Mahkota, c. kr. učitelj na C. M. šoli in vodja podruž. „Glas. Matic“, z gospico Angelo Miklavčičevo, učiteljico v Kamniku. Obilo sreče!

—t— Slikarska in kiparska šola v Trstu. Začetek zimskega kurza se kmalu začne. Poučevalo se bo podnevi in zvečer. Večerni pouk bo posebej pripraven za one, ki so tekom dneva zaposleni. Za dame posebna šola. Prospekt in vpis pri „Slovanski Čitalnici“ v Narodnem domu.

—t— Iz šolske službe. C. kr. meščanski učitelj Ivan Vrščaj je prideljen kakor voditelj deški ljudski šoli družbe sv. Cirila in Metoda pri sv. Jakobu v Trstu. Namesto njega je na državno nemško ljudsko šolo v ulici Fontana premeščen c. kr. učitelj Karel Mahkota.

Splošni vestnik.

— 24. september za slovensko dijaštvo. Ljubljana bo stala v nedeljo, dne 24. septembra t. l., v znamenju akademskega dijaštva. Ta dan se namreč vrši ob vsakem vremenu velik „cvetični dan“ v korist dijaškega podpornega društva „Radogaj“. Razen tega pa priredita akad. fer. društvo „Sava“ in „Prosveta“ istega dne dopoldne velik javen shod za slovensko univerzo in dijaško podporno vprašanje. Na shodu govorita poleg drugih državni poslanec dr. V. Ravnihar in priv. docent praške češke univerze dr. M. Rostohar. Zvečer 24. septembra bo pa v ljubljanskem „Narodnem domu“ v restavraciji sestanek in v mali dvorani ples na čast narodnim damam, ki sodelujejo pri cvetičnem dnevu v prid podpisanim društvom za slovenske visokošolce na Dunaju, Gradcu in Pragi.

— Italijansko vseučilišče. Vseučiliščni italijanske narodnosti so imeli v Leviku skupščino, pri kateri je bila nasvetovana nova taktika, da bi namreč vsi Italijani bojkotirali avstrijska vseučilišča in se vpisali na kraljeva italijanska, češ, ako ne bo nobenega italijanskega dijaka na avstrijskih univerzah, potem bo vlada primorana otvoriti italijansko univerzo. — Ta nasvet je bil sprejet z ogromno večino glasov. — Vendar

ima tržaški „Piccolo“ pomislili, dali je ta nasvet izvedljiv, ker bi ga ovirale razne zapreke, posebno pa ta, da so ustanove, ki jih uživajo italijanski vseučiliščniki, namenjene le za dijake, vpisane na avstrijskih univerzah.

— Ne uničujte pajkov! Pajki so največji zatiralci moljev, muh in raznih drugih škodljivih in neprijetnih mrčesov. Na vrtu in gozdu neizmerno koristijo z uničevanjem listnih uš in drugih takih malih škodljivcev. Pravijo, da pajki store v tem oziru celo več nego ptice.

Za Luegerjev spomenik so nabrali doslej 270.000 K, potreba pa je, kakor je projektiran spomenik, najmanj milijon kron. Odbor za zgradbo spomenika na Dunaju je sklenil, obrniti se na mestni svet, da bi dal 250.000 K za spomenik. Nekateri dunajski listi protestujejo proti temu, češ, da bi vrgli proč 250.000 K v času, ko je na Dunaju polno ljudi brez strehe in so zaradi bede samomori na dnevnem redu.

Razgled po šolskem svetu.

— Iznani ruski dijaki. Kakor poročajo iz Petrograda, je izgnano iz Tomska zaradi opozicije proti oblastem 100 dijakov, a relegirano je 375 tehnikov.

— Novo vseučilišče v Rusiji. Iz Petrograda poročajo: Na predlog kozackega hetmana v donskem področju, generala Miščenska, je sklenil ministrski svet ustanoviti novo vseučilišče v Novočerkasku, glavnem mestu donskega ozemlja.

— Promocije na dunajskem vseučilišču. V minulem šolskem letu je bilo na dunajskem vseučilišču promoviranih za doktorje 924 kandidatov, in sicer 27 za doktorje teologije, 447 kandidatov za doktorje prava, 231 kandidatov, med temi 10 dam, za doktorje zdravilstva in 216 kandidatov, med temi 21 dam, za doktorje filozofije. — Razentega so bili trije kandidatje promovirani za doktorje sub auspiciis imperatoris, 74 kandidatov je postalo magistri farmacije, med temi 21 dam. — Letos je bilo promoviranih 34 kandidatov več nego lani.

— Na Grškem je 1306 moških ljudskih šol, 687 ženskih, 1563 mešanih, skupaj 3550 šol s 177.396 dečki in 82.458 deklicami. Učiteljsko osebje sestoji iz 26 nadzornikov, 2276 učiteljev, 990 učiteljic in 1300 pomožnih učiteljev. Vseučilišče v Atenah šteje 19 profesorjev na medicinski fakulteti, 13 na prirodoslovni in matematični, 13 na juridični, 16 na filozofični in 7 na bogoslovni fakulteti.

— 500.000 kron za ukrajinske zasebne šole je v preteklem šolskem letu daroval ukrajinski narod v Galiciji. S tem denarjem se je vzdrževalo 6 zasebnih gimnazij, 3 učiteljska, 1 dekliški licej, 2 dekliški gimnaziji, 1 meščanska šola za deklice in 2 ljudski šoli v Levovu. Če pomislimo, da vzdržujejo Rusini z nabranimi prispevki še celo vrsto dijaških zavodov, se res moramo čuditi njihovi narodni požrtvovalnosti.

Raznoterosti.

— Univerzalni jezik Esperanto napreduje. Na Nemškem šteje 192 skupin s 6000 društveniki; na Angleškem 130 z okoli 5000; na Francoskem 240 skupin z 10.000 društveniki.

— Kitajska uvede evropski kolar. Petrograjska „Rosija“ javlja iz Pekinga, da je kitajsko ministrstvo sprejelo predlog finančnega ministra, da se uvede v kitajskem cesarstvu evropsko računanje časa. Vlada je odredila, da prične novo računanje že s 1. januarjem 1912.

— Samo papirnati denar v Bavarski. Že od 1. septembra prihaja na Bavarskem v promet samo papirnati denar. Kovani denar zadržujejo v bankah. Prebivalstvo donša to okolnost v zvezo z eventualnimi vojnimi zapletaji, ki bi utegnili nastati v Nemčiji zaradi Maroka.

— Lepe besede. Znani ameriški bilijonar Andrew Carnegie je dejal, da je sramota, ako človek bogat umre. Ta mož v resnici ustanavlja javne knjižnice po vsem svetu, daruje milijone raznim vseučiliščem v Ameriki in Evropi, dela dobre ustanove, noseče njegovo ime itd. Bil je pa tudi tako previden, da je svoji vnukinji, ko je bila še prav majhna, daroval toliko milijonov dolarjev in drugih posvetnih dobrot, da se ji ni bati, da si bo morala kdaj sama kruh služiti. — Isti dobrotnik človeštva je tudi dejal: „Čast je najbolj onečaščena beseda v angleškem slovarju.“

— Boj pri hišni preiskavi. V torek je prišel v Lodzu na Ruskem Poljskem oddelek policije s stotnikom na čelu do neke hiše, v kateri je hotel izvršiti hišno preiskavo. Iz poslopja so z revolverji streljali na policijo. Vratar in 1 redar sta bila ubita, stotnik in 1 redar pa lahko ranjena. Eden napadalcev je hotel pobegniti čez streho in je bil pri tem ubit, dva je policija prišla, ostali so ušli. Zakaj je bila hišna preiskava se ne poroča.

— Misionski trust so ustanovili — seveda v Ameriki. Pierpont Morgan in še ne-

koliko drugih milijonarjev se je začelo zgražati nad grehi svojih sodeželanov — ne nad svojimi — zlasti nad politično korupcijo in posledica tega svetega spoznanja je ustanovitev misionskega trusta, za katerega je pridobljenih že 40 duhovnikov. Izpreobrnitev pregrešne Amerike se ima izvršiti popolnoma po kupčijskih načelih. Vrhovni vodja bo bančni predsednik James Canon. Ženske pa bodo izključene od „bogljubnega“ dela. Eden najbolj vnetih pristašev spokorjevanja — drugih, neki Frederick Smith je namreč dejal: „Sentimentalno onegavljenje z ženskami ni nič. Na grešne moške nimajo nobenega vpliva. Tu je samo cel mož za kaj.“

— Slikarjeva tragedija. V graščini Richlingen blizu Hanovra je slikar Haver v soboto ustrelil svojo ženo, svojega sinčka in nazadnje sebe. Graščina je bila nekoč njegova last. Ker ni megal z umetnostjo dovolj zaslužiti, je že večkrat pravil, da bo storil vsemu konec.

— Nesrečna poročena. V koč mlađega kmeta Petra Vukotića iz Dugle v Bosni se je v prvi noči po poroki priplazila velika strupena kača, ki je med spanjem napadla mladi zakonski par. Mlada človeka sta kmalu podlegla hudim kačjim pikom ter umrla v groznih bolečinah.

— Enoinpetdeset let v ječi. Pisar Edward Kym, ki je bil zaradi umora obsojen na dosmrtno ječo, je v strigavski kaznilnici umrl kot 84leten starec. Nastopil je svojo kazen l. 1860 in je prešel enoinpetdeset let v jetnišnici. Njegovo truplo so izročili anatomskemu seminarju v Vratislavi.

— Čudna cvetlica. V Arabiji raste svetlo rumena cvetka, ki nosi črna semena grahove velikosti. Domačini posuše ta semena in jih raztolčejo v prah. In če človek, ki se morebiti še ni nikdar smejal v svojem življenju, zavžije ta prašek, se naglo spremeni. Dotičnik se začne obnašati kakor kak „neumni Avgust“ v cirkusih, pleše, poje in se gromko smeje. To razpoloženje traja nad eno uro. Potem sledi trdo spanje. Ko pa se tak človek prebudi, je vse pozabljeno. O vseh svojih neumnostih, ki bi mu drugače delale težko vest, se ne ve več spominjati; sploh ne ve o ničem, kar je delal in počel.

Listnica uredništva.

V Istro: Nekaj smo porabili danes, drugo pa priobčimo prihodnjič! Poročilo o III. deželni konferenci za Stajersko objavimo prihodnjič.

Razglas.

St. 37.

Na obrtnih nadaljevalnih šolah v Ljubljani in sicer: na strokovnih nadaljevalnicah za mehansko-tehniške obrti, za stavbne obrti ter za umetne in oblačilne obrti, končno na splošni obrtni nadaljevalnici se prične šolsko leto dne 1. oktobra 1911.

Vpisavalo se bode:

a) za strokovno nadaljevalnico mehansko tehniških obrti v vodstveni pisarni I. mestne deške ljudske šole v Komenskega ulici;

b) za strokovno nadaljevalnico stavbnih obrti v vodstveni pisarni II. mestne deške ljudske šole na Cezarjevi cesti št. 5;

c) za moški oddelek strokovne nadaljevalnice umetnih in oblačilnih obrti v vodstveni pisarni IV. mestne deške ljudske šole Na Prulah;

d) za ženski oddelek strokovne nadaljevalnice umetnih in oblačilnih obrti v vodstveni pisarni mestne nemške deške ljudske šole na Erjavčevi cesti št. 21 (pritličje);

e) za splošno obrtno nadaljevalnico v vodstveni pisarni III. mestne deške ljudske šole na Erjavčevi cesti št. 21 (II. nadstropje) — povsod v nedeljo dne 24. septembra dopoldne in pa v ponedeljek, torek in sredo dne 25., 26. in 27. septembra od šestih do sedmih zvečer.

Sprejemali se bodo vajenci in vajeke. Vajenci in vajeke, ki vstopijo v šolo na novo, se morajo izkazati z odpustnicami ljudske šole, vajenci in vajeke, ki so obrtno šolo že pohajali(e), pa s svojim zadnjim izpričevalom.

Šolski odbor za obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani, dne 14. septembra 1911.

Za šolski odbor:

Za oskrbovanje občinjskih opravil mesta Ljubljane začasno postavljeni o. kr. deželne vlada svetnik: Laschan l. r.

Prihranite mnogo denarja

če naročite sukno in modno blago naravnost od eksportne tvrdke

Milica Tomec
Humpolec (Češko)

Vzorci na zahtevo gratis na vpogled

Ičejo se solidni zastopniki. - - -

Trgovina s papirjem
pisalnimi in risalnimi potrebščinami.

Jernej Bahovec

naslednik

Ivan Gajšek

Ljubljana, Sv. Petra cesta 2.
pri Frančiškanski cerkvi.

Razglednice: ljubljanske, pokrajinske, planske i. t. d. — Tiskovine: pobotuice, troškovniki, pooblastila i. t. d. — Založništvo nastenskih slik za Črnivčovo računico. — Velika zaloga kipov slovenskih literatov. Tovarniška zaloga uradnega in pisemskega papirja, šolskih zvezkov, trgovskih in poslovnih knjig. — Barvice, čopiče i. t. d. — Črnila vsake vrste.

Slikarske potrebščine. — Spominske knjige.

Marija Tičar

Ljubljana, Sv. Petra c. 26,
nasproti „Zlate kaplje“

priporoča slav. šolskim vodstvom in cenj. učiteljstvu
sploh svojo trgovino z vsemi

šolskimi potrebščinami.

Cene najnižje!

Postrežba točna!

AVGUST AGNOLA

Ljubljana, Dunajska cesta 13

priporoča svojo bogato zalogo

stekla, porcelana, svetilk, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klopi, kakor tudi aparate za fizikalne poizkušnje. — Prevzema vsa v to :: stroko spadajoča dela. ::

Gričar & Mejač

v Ljubljani, Prešernova ulica 9

priporočata v veliki izberi po najnižji ceni obleke za gospode in dečke, površnike za gospode in dečke, obleke za otroke, žakete za dame, paletе za dame, plašče za deklice itd. itd.

Nepremočljive pelerine iz lodna ali velblodje dlake (Kamelhaar) v vseh velikostih. Gg. učiteljem in učiteljicam popust za „Učiteljski konvikt“.

Izredno poceni!
Zavoji blaga

za odpošiljatev pripravljeno za ceno

40 m — K 18—

Ti vsebujejo izbrane ostanke in odrezke v dolžinah od 1 do 8 m pristno barvanega bombaževga sukna za obleke za poletje in zimo, bombaževе flanele, blago za predpasnike, platnine itd. Vzorcev ostankov ne razpošiljam. Pošilja se po povzetju.

Tkalnica
in odpošiljalnica
Jan Škoda

Červený Kostelec,

Češko, Krkonoši,

priporoča popolne in bogate

opreme neveste

in druge tkalne izdelke. — Platno in posteljno perilo, rjuhe, bergate, damaste, julete, kanišas, barhente in flanele, brisače itd. Vzorci in cenike gratis in franko.

Posebno opozarjam!
Rjuhe

brez šiva, 150 cm široke, 225 cm dolge, uporabne za najfinešne nevestne opreme, že izgotovljene in zarobljene, garantirano brezhibne za ceno K 2-80 1 kos.

Pošiljam najmanj šest kosov po povzetju.

Važno: Manj vredno blago ne pošiljam in se za neugajajoče denar takoj vrne. Prosim poskusite!

SINGER „66“

šivalni stroj 20. stoletja

Kupujte samo v naših prodajalnicah ali od njih agentov!

Singer Co. deln. dr. šivalnih strojev.

Ljubljana

Sv. Petra cesta 4.

Kranj

Glavni trg 53.

Kočevje

Glavni trg 79.

Novo mesto.

Veliki trg 88.

Na splošno vprašanje vsako zaželeno pojasnilo; vzorci za vezenje, krpanje in šivanje zastojin franko.